

VISIE OP KWALITATIEF LOKAAL JEUGDAANBOD

Naar een evenwichtig en divers
vrijtijdsaanbod voor kinderen en
jongeren

VVJ ondersteunt het uitbouwen van een kwalitatief lokaal jeugdaanbod

Wat kan VVJ betekenen?

Voor sommige jeugddiensten is een lokaal jeugdaanbod voorzien, één van de hoofdtaken die binnen de gemeente die alleen door hen wordt ingevuld. Voor andere jeugddiensten is dit een gedeelde taak samen met andere vrijetijdsdiensten die het vrijetijdsaanbod samen invullen en op elkaar afstemmen.

Daarom ontwikkelde VVJ een vernieuwde ondersteuning met volgende speerpunten:

- VVJ ontwikkelt een visie over lokaal jeugdaanbod en biedt aan de hand van deze visie gemeentebesturen handvaten en een kader aan om zelf tot een eigen, lokale visie te komen.
- Op de VVJ-website kunnen organisatoren en programmatores op zoek gaan naar mogelijkheden en vormen van lokaal jeugdaanbod.
- VVJ biedt gemeentebesturen begeleiding op maat aan op vlak van lokaal jeugdaanbod.
- VVJ organiseert een beurs waar organisatoren en programmatores kunnen kennismaken met diverse vormen van lokaal jeugdaanbod.
- VVJ organiseert uitwisseling voor organisatoren van lokaal jeugdaanbod.

Met deze visietekst wil VVJ pijnpunten en aandachtspunten aanstippen, de start van een denkproces aanbieden om na-dien zelf lokaal mee aan de slag te gaan. Kant-en-klare oplossingen reiken we niet aan. We geven wel een aanzet om na te denken over lokaal jeugdaanbod.

Een goed gemeentelijk jeugdaanbod is...

een jeugdaanbod dat:

- Gestoeld is op een duidelijke visie, die bepaalde keuzes impliceren,
- Is onderling afgestemd ,door een analyse, met alle gemeentediensten die een aanbod hebben naar jeugd
- Is afgestemd met het particulier (jeugd)aanbod in de gemeente
- Noden, behoeften en blinde vlekken blootlegt en hierbij de keuzes afweegt
- Is naast activiteiten programmeren, jeugdwerk ondersteunen ook faciliteren van ruimte en (speel)kansen bieden.

Hoe dat je dit kan realiseren, wordt in de volgende paragrafen beschreven.

Maar eerst: wat is lokaal jeugdaanbod? Wat verstaan wij hieronder?

Lokaal jeugdaanbod als verzamelterm

De term 'lokaal jeugdaanbod' omvat zowel gekende concepten zoals een speelpleinwerking, Grabbelpas of tienerwerking als specifieke en lokaal ingekleurde initiatieven afgestemd op de eigen context. We zien lokaal jeugdaanbod niet als louter programmatie, maar zeer breed, dus ook als het actiegericht ondersteunen en proactief invullen van vrije tijd. Zowel aanbod programmeren als 'ruimte' en 'kansen' faciliteren en jeugdwerk (speelplein, jeugdbewegingen, jeugdhuisen,...) ondersteunen valt onder deze term. Zo is het voorzien van mogelijkheden om de publieke ruimte door kinderen en jongeren te laten gebruiken ook een vorm van jeugdaanbod creëren.

Lokaal jeugdaanbod houdt niet enkel het 'aanbod' in van de jeugddienst. Alle initiatieven van de gemeente die naar deze doelgroep georganiseerd of gefaciliteerd worden, vallen onder deze term. We rekenen ook het particulier

(jeugd)werk erbij. De gemeente biedt deze particuliere werkingen vaak ook een ondersteuning aan, financieel, logistiek en/of inhoudelijk, dat bijdraagt tot een verrijkend verenigingsleven. Reglementen organiseren de verschillende ondersteuningsvormen van een gemeente die kwalitatieve en kwantitatieve criteria bevatten (zie ook visietekst lokale jeugdwerkondersteuning). In het geheel van jeugdaanbod is het belangrijk te weten welke ondersteuning de gemeente geeft aan welke vereniging, zodat je geen concurrentie vormt voor die verenigingen met een eigen gemeentelijk aanbod. Diezelfde redenering kan ook doorgetrokken worden naar andere gemeentendiensten die aanbod organiseren of als facilitator optreden naar doelgroep kinderen en jongeren.

De sterkte van al deze verschillende soorten aanbod naar kinderen en jongeren, zit hem in de afstemming en samenwerking tussen diensten en verenigingen.

Kinderen en jongeren participatief betrekken bij de organisatie van gemeentelijke activiteiten kan alleen een meerwaarde zijn. Zo ook stimuleren van voor en door jongeren.

Om de verwarring tegen te gaan gebruiken we in de tekst enkel gemeentelijk jeugdaanbod voor het aanbod dat de gemeentendiensten effectief organiseren.

- **Programmatie:** plannen van activiteiten voor kinderen en jongeren (optimaal met inspraak van de doelgroep)
- **Gemeentelijk jeugdwerk:** plannen van activiteiten voor EN door kinderen en jongeren (typevoorbeeld = speelplein met stevige stuurgroep, maar kan evengoed nog andere dingen zijn)
- **Jeugdwerkondersteuning:** ondersteunen van particulier initiatief (Jeugdbewegingen, jeugthuizen, speelplein, thematische verenigingen)

Lokaal jeugdaanbod als onderdeel van goed jeugdbeleid

Visie op lokaal jeugdbeleid

Een visie op lokaal jeugdaanbod kan niet zonder een klare kijk op lokaal jeugdbeleid. In de tekst 'Categoriale jeugdreflex: een kwaliteitsdynamiek voor goed lokaal jeugdbeleid' vind je de VVJ-visie op de toekomst van lokaal jeugdbeleid. We halen hier enkele aspecten uit om die visie op lokaal jeugdaanbod goed te kaderen.

- Kinderen en jongeren zijn **volwaardige** deelnemers binnen en aan de samenleving. Jong zijn is niet zomaar een opstapje naar volwassen zijn, maar een fundamenteel onderdeel van de samenleving. VVJ gelooft dan ook dat de samenleving er alleen maar bij te winnen heeft en kwalitatief beter wordt wanneer kinderen en jongeren er mede-eigenaar en –beheerder van zijn. Goed jeugdbeleid is dan ook per definitie niet defensief of probleemoplossend, maar **offensief** en **positief**, waarbij de kracht en dynamiek van kinderen en jongeren gezien worden als versterkende factoren voor de samenleving.
- Zonder **participatief overheidsbeleid** geen goed jeugdbeleid. De kwaliteit van het lokaal jeugdbeleid hangt in belangrijke mate af van de lokale bestuursfilosofie. In de ogen van VVJ is dat een beleid dat activeert, uitnodigt tot betrokkenheid, proactief zoekt naar kansen en verbindingen en steunt op goede en permanente dialoog.
- Een goed jeugdbeleid veronderstelt respect voor de rechten van kinderen en jongeren zoals verwoord in het door de Belgische staat ondertekende **Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)**. Het IVRK

vertrekt van vier basisbeginselen: het belang van het kind, non-discriminatie, het recht op leven en ontwikkeling en het recht op participatie. Een jeugdbeleid is maar goed als het de toets aan deze vier principes doorstaat.

- Goed jeugdbeleid is integraal en vertrekt vanuit een breed **leefwereldperspectief**. Dit betekent dat het blikveld van het jeugdbeleid zich richt op alle levenssferen van kinderen en jongeren. Vanuit deze invalshoek heeft jeugdbeleid raakvlakken met nagenoeg alle beleidsdomeinen en is jeugdbeleid dus **categoriaal**.
- Vertrekken vanuit een integraal leefwereldperspectief om te komen tot goed jeugdbeleid, veronderstelt kennis over deze leefwereld. Deze is echter geen statisch gegeven en een lokale overheid moet erin investeren om 'jong zijn' op een juiste manier in beeld te brengen en voeling te krijgen en te houden met kinderen en jongeren en wat er bij hen leeft. Dit tot stand brengen vergt een goede, permanente en duurzame **interactie** tussen de gemeente en kinderen en jongeren.
- Een participatieve bestuursfilosofie ziet **participatie** niet alleen als middel maar ook als **doel** met intrinsieke waarde. Dit soort beleid nodigt burgers - en dus ook kinderen en jongeren – uit tot actorschap en engagement en het biedt kinderen en jongeren de kans om te groeien als mens.
- In weinig landen of regio's is het jeugdwerklandschap zo divers, dynamische en vooral gedragen door vrijwilligers als in Vlaanderen. Deze uniciteit schatten we naar waarde en verdient blijvende ondersteuning. Binnen het bestaande landschap zou een goed jeugdbeleid **zelforganisaties** moeten **stimuleren**. Zelforganisaties zijn immers een context waarbinnen jongeren vanuit hun perspectief kunnen experimenteren, ontmoeten, verkenen en beleven.

De basisopdrachten van de jeugddienst

Een geïntegreerd jeugdbeleid heeft nood aan een stuwende kracht. Hierin speelt de lokale jeugddienst – in welke constellatie ook- een primaire schakel.

In de praktijk stellen we echter vast dat niet alle lokale jeugddiensten deze rol kunnen of mogen opnemen. VVJ pleit evenwel niet voor uniformiteit, maar voor maatwerk op basis van goede lokale afwegingen dat leidt naar duurzame keuzes die dan omgezet worden een eigen visie, structuur en beleid. De visie op het eigen lokaal jeugdbeleid reikt verder dan het hebben van een jeugddienst en welke plaats in het organogram deze dan inneemt. Maar deze visie en de daarbijkomende keuzes zullen in de toekomst een effect hebben op de rol en de functie van jeugddiensten en hun medewerkers.

VVJ ziet de rol en de functie van de lokale jeugddiensten verder evolueren in vier grote basisopdrachten:

- De jeugddienst zorgt voor een goede, permanente en duurzame interactie en participatie.
- De jeugddienst is het knooppunt van jeugdbeleid en manager van een categoriale jeugdreflex.
- **De jeugddienst zorgt voor een goed, gefundeerd en uitgebalanceerd lokaal jeugdaanbod.**
- De jeugddienst zorgt voor een positief klimaat voor burgerinitiatief en zelforganisatie.

Hoewel elk van deze basisopdrachten raakpunten heeft met het uitwerken van een lokaal jeugdaanbod, leggen we de nadruk toch op de derde basisopdracht die er rechtstreeks naar refereert. De andere opdrachten verliezen we evenwel niet uit het oog.

De jeugddienst zorgt voor een goed, gefundeerd en uitgebalanceerd lokaal jeugdaanbod

De jeugddienst heeft de opdracht om een gefundeerd lokaal jeugdaanbod uit te bouwen. VVJ gebruikt 'jeugdaanbod' als verzamelterm voor alles wat de gemeente zelf organiseert en onderneemt naar kinderen en jongeren. En ziet jeugdaanbod niet als louter programmatie, maar breed, als alle actiegericht en/of proactief inspelen op reële noden en behoeften van kinderen en jongeren. Niet enkel activiteiten programmeren maar ook ruimte creëren en faciliteren voor kinderen en jongeren, valt onder de term jeugdaanbod. VVJ ziet lokaal jeugdaanbod als een doelgericht onderdeel van een integraal jeugdbeleid en als een hefboom voor directe en permanente dialoog met kinderen en jongeren waarbij de jeugddienst streeft naar een complementariteit met bestaande verenigingen, initiatieven of dynamieken om het lokaal jeugdaanbod uit te bouwen of aan te vullen.

De meeste jeugddiensten organiseren gemeentelijk jeugdaanbod doorheen het schooljaar en -vakanties voor verschillende leeftijdscategorieën en doelgroepen. Jeugddiensten zelf beschouwen dit als een basistaak binnen de werking van hun dienst en het jeugdbeleid dat ze mee ontwikkelen en uitrollen. Waarom zou een gemeente of meer specifiek, een jeugddienst, stilstaan bij het ontwikkelen van een visie over het eigen gemeentelijke aanbod? Vele jeugddiensten moesten hun programmatie al eens onder de loep nemen omwille van besparingen. Maar dat mag niet de (enige) reden zijn om het eigen aanbod te analyseren, evalueren en eventueel bij te sturen.

Met deze visietekst reikt VVJ organisatoren, programmatoren en jeugddienstmedewerkers in het algemeen een kader en handvaten aan om naar het eigen aanbod te kijken, er een visie op te ontwikkelen en de kwaliteit te verhogen.

Gemeentelijke (jeugd)aanbod afgewogen

Wanneer je als gemeente(dienst) zelf instaat voor de programmatie van activiteiten (binnen een speelplein of andere soort werking) , evenementen, etc. dan zijn er een aantal afwegingsvragen en randvoorwaarden waar je kan bij stilstaan. Bij elk keuze of afweging zijn pro en contra's. VVJ wil hiermee geen waardeoordeel geven eerder een bewustwording meegeven zodat er goed wordt afgewogen vooraleer er keuzes worden gemaakt.

Randvoorwaarden

Een aanbod is doorgaans een antwoord op een bepaalde nood, behoefte of vraag. Maar vanuit welk perspectief of rol wil je een aanbod organiseren? Met andere woorden, met welke bril kijk je? Welke overtuigingen en principes zijn je leidraad om een (aanvulling op het) lokaal jeugd aanbod op te zetten? VVJ kiest ervoor om zoveel mogelijk een autonome vrijetijdsbril op te zetten.

Een programmatie opzetten blijft een heel lokaal gegeven, dus uiteraard moet hier de lokale context als basis genomen worden. Welk rol en perspectief vinden wij als gemeente belangrijk? Waarom programmeren we, voor wie? En wat? Welk effect willen we bereiken? Op welke nood willen we een antwoord geven?

VVJ hanteert drie perspectieven/rollen om naar gemeentelijk jeugd aanbod te kijken: het **leefwereldperspectief** van kinderen en jongeren, het gemeentelijk perspectief en het maatschappijperspectief. Het meest voor de hand liggende perspectief is het leefwereldperspectief van kinderen en jongeren. Maar daarnaast zijn er nog een breder maatschappelijk perspectief en het gemeentelijke perspectief. We pleiten hierbij om vanuit een combinatie van die verschillende perspectieven een aanbod op te zetten. Dit kan enkel versterkend werken om een breed en afgestemd jeugd beleid na te streven. Wanneer één perspectief overheerst voldoet dit niet aan de huidige tendensen van de maatschappij.

Leefwereld van kinderen en jongeren

Vertrek vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren als reflex, als basishouding. Wat willen kinderen en jongeren in hun vrije tijd? Ouders beslissen vaak waar hun kinderen aan deelnemen vanuit eigen ervaring en/of standpunten. Jongeren heb al meer beslissingsrecht. Maar weten jeugd-, en vrijetijdsdiensten waar kinderen en jongeren in jouw gemeente aan willen deelnemen? Willen kinderen en jongeren enkel plezier maken of experimenteren en dit samen met hun vriendjes? Voor de ene maakt het soms niet uit wat ze doen, zolang het maar samen is. Andere kinderen en jongeren willen vooral hun grenzen aftasten, experimenteren en uitproberen. Voor elke leeftijdsgroep is de leefwereld anders met eigen noden en behoeften afhankelijk van de ontwikkelingsfase waarin ze zitten.

VVJ gelooft in kinderen en jongeren als volwaardige burgers en deelnemers van de samenleving waarbij participatie niet enkel deelnemen is maar ook een stem hebben in alles wat met jeugd beleid te maken heeft. Dus ook in programmatie en animatie van gemeentelijke activiteiten. VVJ verdedigt ook de stelling dat een goed jeugd beleid integraal en vanuit een breed leefwereldperspectief is opgebouwd om zo een categoriale jeugd reflex te installeren. Om dit te realiseren moet je kinderen en jongeren kennen door middel van een continue en duurzame dialoog. Breng hun behoeften, noden en vragen in kaart. Dankzij deze dialoog kan je een band opbouwen met de kinderen en de jongeren. Ze kunnen naast het aangeven waar ze nood aan hebben of graag doen, ook betrokken worden bij de daadwerkelijke invulling van een programmatie en de evaluatie ervan. Een (gemeentelijke) stuurgroep waar kinderen en jongeren zelf programma's uitwerken is niets nieuws. In vele speelpleinen is er een stuurgroep die de vakantiewerking in elkaar steken. Waarom kinderen of jongeren niet zelf iets laten plannen en organiseren binnen een gemeentelijk activiteiten aanbod zoals bijvoorbeeld Grabbelpas? Zo creëer je 'ownership' en leer je hen omgaan met verantwoordelijkheid, organiseren, delegeren, omgaan met geld... etc.

Vooral bij de doelgroep tieners is het nog belangrijker om hun leefwereld kennen. Het volstaat niet om een programma voor kinderen (6-12 jarigen) aan te passen, hipper te maken en los te laten op tieners. Zoals ook de visietekst (verwijzen) 'Tienerbeleid' beschrijft, zitten tieners niet te wachten op een aanbod bedacht door volwassenen. In 2.2 hebben we het dan ook over heel breed 'programmeren', dit kan ook betekenen; ruimte scheppen voor jongeren om zo kansen te laten groeien van onderuit.

Gemeenteperspectief

Vanuit welk perspectief wil je als gemeente taken opnemen en vervullen? Een mooie mix is een ideaal uitgangspunt.

Kind- en gezinsvriendelijk

Een gemeente die kind- en gezinsvriendelijk wil zijn, voorziet een aanbod voor kinderen, jongeren maar ook voor het gezin. Heel wat gemeentebesturen willen jonge gezinnen aantrekken. Die aantrekkingskracht wordt uiteraard vergroot door een lokaal jeugd aanbod dat interessant is voor kinderen, jongeren en gezinnen. Een aanbod dat aanvullend is op het bestaande particulier vrijetijdsaanbod. Dit vertrekt liefst vanuit de idee dat de gemeente het belangrijk vindt dat kinderen en jongeren meetellen en er een aanbod op maat is van hun behoeften. Zo kan een gemeente het signaal geven aan kinderen en jongeren dat de gemeente/stad kinderen belangrijk vindt en hier ook vanaf kinds af in investeert.

Kansen te creëren

Als gemeente kan je de rol opnemen als facilitator. Kansen scheppen om verenigingen te laten leven en hen ondersteunen. Maar even goed omdat je gelooft dat kinderen en jongeren recht hebben op vrije tijd en op een degelijke vrijetijdsbesteding. En doordat niet alle gezinnen een directe toegang hebben tot het particulier en commercieel verenigingsleven de gemeente ervoor kiest om een toegankelijk (jeugd)aanbod te organiseren of kinderen en jongeren toe te leiden tot dat aanbod. Om hen ook de kans te geven te ontplooiën, talenten te ontdekken, zich te amuseren, te experimenteren, ... etc.

Organiseren als oplossing

Een gemeente kan ook kiezen om in aanbod te voorzien om de work-life-balance van ouders in evenwicht te houden. Geen zorgen voor ouders die gaan werken en zo vertrouwen hebben in de gemeentediensten die hun kinderen een leuke tijd bezorgen. In heel wat steden en gemeenten is er een tekort aan plaatsen in crèches en andere kinderopvanginitiatieven. Grootouders bieden vaak een oplossingen, maar de 55+'ers van vandaag hebben een betere gezondheid en een langere levensverwachting dan vroeger, waardoor ook zij voor zichzelf een heus vrijetijdsprogramma hebben waar ze aan willen participeren en ook nog vaak zelf aan het werk zijn. Er blijft dus ook bij hen minder tijd voor zorg voor kleinkinderen over. Een gemeentebestuur dat hiermee geconfronteerd wordt, zal het opzetten van een vrijetijdsprogramma als een oplossing voor het tekort van opvangplaatsen kunnen gebruiken. De nodige aandacht voor het leefwereldperspectief in acht genomen kan dit voor een goede mix zorgen.

Samenwerken als oplossing

Aanbod organiseren is een louter animatieve benadering, niet als dit een positief anticiperen is op te weinig aantal opvangplaatsen die in de gemeente voorzien zijn. Het huis van het kind is een mooi initiatief om alles wat met kinderen en opgroeiende kinderen te maken heeft. Koppelen van buitenschoolse opvang, opvoedingsondersteuning en vrijetijdsaanbod voor kinderen.

Maatschappijperspectief

Vanuit de maatschappij is het wenselijk dat kinderen en jongeren tijdens vakanties kunnen genieten van een gevarieerd aanbod. Dit wordt vaak als nood naar opvang bekeken. Vaak wordt er ook overpland. Moet de vrije tijd van kinderen en jongeren volledig worden geprogrammeerd? Doen zij niet te veel aan geplande vrije tijd en niet te weinig

aan 'onbezonnen vrije tijd'? Zie ook de visie rond vrijetijd en viertijd van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerking. Via link [file:///C:/Users/edegrauwe/Downloads/VDSvisieopvrijetijd%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/edegrauwe/Downloads/VDSvisieopvrijetijd%20(1).pdf)

Er leeft een perceptie als je kinderen niet deelnemen dat je geen goede ouder bent. Less is more?! moet je op alle noden ingaan of selecteer je als gemeente zelf welke noden je opvult en welke activiteiten/kansen je aanbiedt?

Gezinsverdunding¹ is een opmerkelijke trend. Meer gezinnen maar veel alleenstaande gezinnen komen voor in onze samenleving. Hoe hou je rekening met hun mogelijkheden binnen het gemeentelijk aanbod-verhaal? Deze ouders staat er alleen voor wat een directe impact heeft op tijd, mobiliteit, budget... Hoe ga je hiermee om als maatschappij en als gemeente?

Participatie als mode-woord. Iedereen participeert, al blijft dit vaak beperkt tot inspraak. Zoals eerder aangegeven gelooft VVJ in de sterkte van kinderen en jongeren en dienen zij minstens betrokken te worden als volwaardige actor binnen de samenleving maar nog sterker mede-eigenaar te zijn.

Afwegingsvragen

VVJ is er zich bewust van dat er verschillende afwegingen zijn binnen de maatschappelijke en lokale context die effect hebben op het opzetten van lokaal jeugd aanbod. Ook de noden van kinderen en jongeren zijn geen statisch gegeven. Toch zijn er een aantal keuzes die een gemeente kan maken. We stellen een aantal tendensen vast.

- **Centraliseren – decentraliseren**

Waar een aantal legislaturen geleden de tendens leefde om activiteiten en diensten zo dicht mogelijk bij de burger te brengen, op verschillende locaties (deelgemeenten) en momenten, zien we dat dit nu meer en meer teruggebracht wordt naar één centrale plaats. De kost om verschillende gebouwen te onderhouden en de tijd om diensten op verschillende momenten aan te bieden wordt groter.

In de afwegingen in functie van een lokaal jeugd aanbod, komt dezelfde vraag naar voor. Ga je het hele aanbod op één plaats organiseren (het speelplein of het jeugd centrum) of je ga meer op locatie, in deelgemeenten of gehuchten, in wijken met bijvoorbeeld een mobiele werking. Of zijn er meer of minder speelkansen bij de ene of andere locatie(s)? Bij deze afweging speelt, net als in de keuze van hoe je als gemeente dienstverlening aanpakt, ook het prijskaartje mee. Maar net als bij andere afwegingen mag dit niet de hoofdbekommernis zijn. Ook in deze vraag moet je vertrekken van het perspectief van kinderen en jongeren en ondanks besparingen proberen zoveel mogelijk te voldoen aan de noden en behoeften van de jeugd. Zo is het immers niet voor elk kind of elke jongere mogelijk om naar een centraal gelegen plek te komen.

- **Grote gemene deler – niche**

Organiseer je een aanbod dat voor de meeste kinderen en jongeren toegankelijk is of maak je toch de keuze om activiteiten te richten naar bepaalde doelgroep? Omdat dit een specifiek onderwerp is? Omdat die doelgroep het moeilijker heeft om te participeren? Omdat er weinig aanbod is voor die doelgroep? Of wil je zoveel mogelijk kinderen bereiken met een algemener aanbod?

Gemeenten staan namelijk voor een pak uitdagingen met de groene en grijze druk in hun nek. De grijze druk doelt op vergrijzing en de groene druk op het nieuwe bevolking aangroei. Waarbij er in beide gevallen extra voorzieningen en opvangplaatsen voorzien moeten worden. ²

- **Educatief – niet-educatief**

Kinderen en jongeren groeien en leren maar moet dit ook tijdens hun vrije tijd? En hoe educatief is educatief? Bied je kinderen en jongeren een aantal prikkels aan en daag je hen uit om talenten, competenties en interesses te ontdekken? Of moeten zij vooral veel plezier beleven?

¹ *Ambitieuze besturen in moeilijke tijden*

² *Ambitieuze besturen in moeilijke tijden*

- **Inclusief of doelgroepgericht**

“Een duidelijk omschreven identiteit trekt inherent bepaald mensen aan en sluit anderen uit. Een breder profiel van leden maakt het ook moeilijker om het gedeeld project, de cohesie binnen de groep te behouden. Dat vereist een behoorlijke draagkracht die niet altijd aanwezig is.”³

Inclusief of doelgroep specifiek aanbod voorzien? Beide aanpakken hebben hun voor- en nadelen. Vaak wordt er voor beide gekozen.

- **Deel hebben – deelnemen (ownership-participatie)**

Vanuit een sterke traditie organiseren veel gemeenten een jeugdaanbod onder de vorm van een programma waaruit kinderen en jongeren een keuze kunnen maken. Organiseer je als dienst alles zelf? Vraag je input van kinderen en jongeren? Of laat je kinderen en jongeren zelf organiseren?

Beschouw je de doelgroep als deelnemers of laat je hen deel uitmaken van het geheel en geef je hen nog ruimte om zelf een activiteit verder in te vullen of van begint tot einde uit te werken?

- **Organisator – coachen**

Samenhangend met de vorige afweging zal je al dan niet een organisator of coachende rol opnemen. Kies je als gemeente om een afgewogen en afgestemd programma samen te stellen dan neem je de rol als programmator op. Je kan hier vooraf de stem van kinderen en jongeren horen en dit vertalen in je programma zodat dit inspeelt op de vraag en interesses van de kinderen en jongeren.

Daarnaast heb je ook de mogelijkheid om kinderen en jongeren vrij spel te geven en als coach/facilitator op te treden. Jij schept ruimte, kansen, tijd en budget. Kinderen en jongeren zorgen voor ideeën, doelen en dragen zelf verantwoordelijkheid om de activiteit of project tot een goed einde te brengen. De ondersteuning die ze hiervoor nodig hebben vinden ze dan bij de gemeente.

- **Zelf organiseren – actieve eigenaar**

Moeten gemeenten blijven inzetten op nog meer aanbod te organiseren of burgers, en ook kinderen en jongeren aanzetten om zelf eigenaar te worden van aanbod en dit zelf doen? Moet de gemeente kansen creëren en hen ondersteunen om dit zelf te doen en actieve eigenaar te worden of vind de gemeente dit belangrijk om het zelf te organiseren? Wat zijn de pro's en contra's? Hoe kan je op basis van die keuze omgaan met budgetten en verantwoordelijkheden?

- **Één of tweesporen beleid**

Als gemeente kan je ervoor kiezen om in te zetten op één spoor: mainstream, waar heeft de grootste groep nood aan. De twee sporen is een combinatie: regulier- waar de meeste jongeren/kinderen zijn, plus iets voorzien voor een andere doelgroep waar meer op maat wordt gewerkt.

Uiteraard kan je ook als gemeente enkel inzetten op het doelgroepgerichte en het reguliere laten ontstaan door zelforganisatie.

³ Eindwerk Jelle Vermeulen 'Geef me de ruimte' (citaat Filip Coussée & Roets 2014)

Een cyclische analyse als motor voor kwaliteit

Lokaal jeugd aanbod binnen breed integraal jeugd beleid

Voor VVJ is lokaal jeugd beleid per definitie breed en integraal. VVJ trekt deze lijn door in de verschillende aspecten van het lokaal jeugd beleid. Een lokaal jeugd aanbod is geen eilandje binnen het geheel van het jeugd beleid maar maakt er deel van uit en beantwoordt dus ook best aan dit criterium.

Zo is het niet enkel de jeugddienst die vorm geeft aan het gehele jeugd aanbod binnen een gemeente. Verschillende (vrijtijds) diensten hebben een aanbod naar kinderen en jongeren.

Deze tendens zette zich sterk voort met de komst van de BBC (beheers en beleidscyclus) waardoor er diverse jeugddiensten, vrijetijdsdiensten en andere departementstructuren zijn ontstaan.

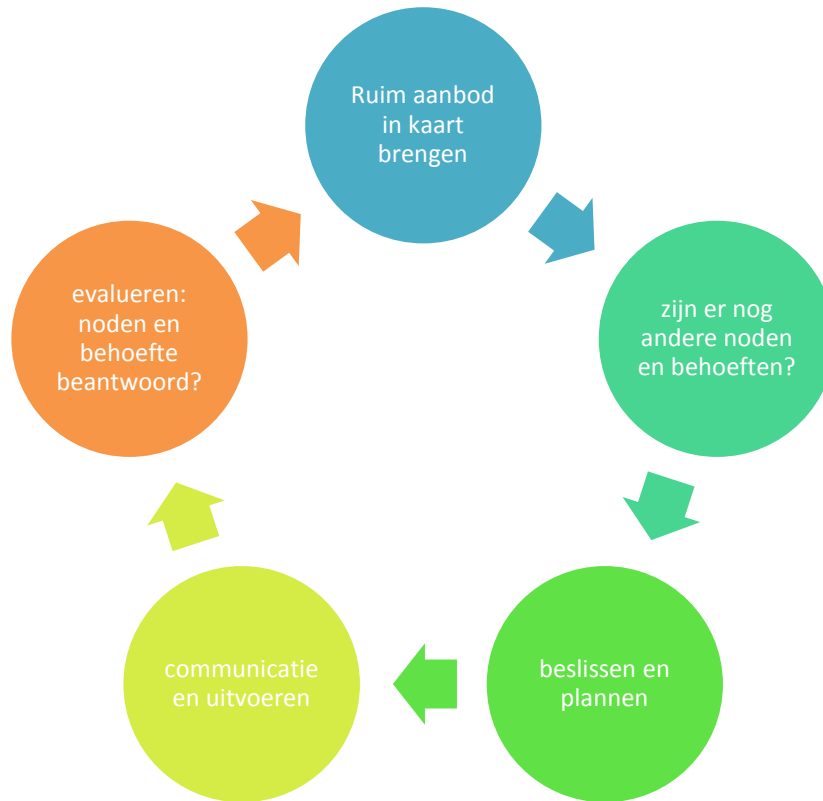
Welke structuur dan ook, VVJ gelooft in een sterk afgestemd jeugd aanbod over de verschillende diensten heen.

Cyclische analyse als startpunt

VVJ wil nieuwe ontwikkelingen, experimenten en het lokaal inkleuren van lokaal jeugd aanbod stimuleren. We mikken op een verschuiving van een jeugd aanbod dat gebaseerd is op gewoonte en traditie, naar een jeugd aanbod dat continu in een proces zit van evalueren, verbeteren en vernieuwen. VVJ ziet een goed lokaal jeugd aanbod voortvloeien uit een **lokale cyclische analyse** die vanuit verschillende perspectieven vertrekt en de mogelijkheid biedt het eigen lokaal jeugd aanbod te enten op de reële behoeften en noden van kinderen en jongeren. En dit niet alleen binnen de jeugddienst maar samen met alle vrijetijdsdiensten en partners. Kortom, wat biedt de gemeente aan? Welke noden en behoeften zijn al opgevangen door het particulier jeugdwerk of andere initiatieven en welke noden blijven nog onbeantwoord? Waar broedt er al iets en heeft eventueel ondersteuning nodig? Een volledig plaatje inclusief mogelijke blinde vlekken geeft je de kans om je lokaal jeugd aanbod goed af te stemmen op de noden en behoeften, maar ook op de eigen gemeentelijke context.

Een cyclische analyse in vijf stappen

Het opzetten van een lokaal jeugd aanbod is geen statisch gegeven. Je zet als gemeente geen aanbod op om het dan niet meer bij te sturen of te wijzigen. Een voortdurende evaluatie en nieuwe analyse van het speelveld is dan ook nodig. De cyclische analyse is hierbij een middel om het gemeentelijk aanbod in kaart te brengen, blinde vlekken bloot te leggen en samenwerkingen te versterken/in vraag te stellen. VVJ onderscheidt 5 stappen binnen de analyse.

Stap 1: Ruim aanbod in kaart brengen

Breng het gemeentelijk aanbod in kaart. Wat wordt er georganiseerd door de particuliere verenigingen? Wat organiseert de gemeente zelf? Niet alleen de jeugddienst maar ook de andere diensten. Wat wordt er allemaal georganiseerd door en in de gemeente naar de doelgroep jeugd? Waar zitten nog kansen? Breng dit samen in een matrix zodat je een goed overzicht krijgt van alle soorten aanbieders, particuliere verenigingen en eigen gemeentelijk aanbod. Betrek hierbij ook de doelgroep om een goed beeld te krijgen hoe zij dit aanbod ervaren.

Stap 2: Zijn er noden en behoefte, blinde vlekken of kansen om initiatief te laten ontstaan?

Kunnen alle doelgroepen (kleuters, lagere schoolkinderen, tieners, jongvolwassenen, jongens, meisjes, kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties, ...) ergens terecht? Of hebben jullie, samen met de diensten en de doelgroep, blinde vlekken ontdekt binnen het aanbod? Of zijn er andere behoeften en noden aanwezig waarop er nog geen antwoord/aanbod is voorzien?

Stap 3: Nood beantwoorden?

Er is een nood, behoefte en/ of blinde vlek gedetecteerd. Neem er dan de beslissingsboom (zie bijlage) bij om hierop een passend antwoord te voorzien. Zo kan je afwegen welk soort antwoord je wil geven op de nood.

De beslissingsboom weegt af of je bij een nieuwe nood naar een aanbod als gemeente zelf iets moet organiseren of je eerder een particuliere vereniging kan aanspreken om een aanbod te voorzien.

Wanneer je via de beslissingsboom gekozen hebt je particulier (jeugd)werk te ondersteunen, neem er dan zeker de visietekst 'jeugdwerkondersteuning' bij om hiermee kwalitatief aan de slag te gaan.

Beslis je om een nieuw aanbod te creëren? Stem dit verder af met je andere vrijetijdsdiensten en stel een plan op.

Stap 4: communicatie en uitvoering

Uiteraard vormt communicatie een rode draad doorheen je proces. Zowel tussen de verschillende diensten bij de analyse van het aanbod, als naar verenigingen, kinderen en jongeren. Wanneer je een nieuw aanbod creëert of een nieuwe ondersteuning aanbiedt dan moet deze informatie via de gepaste communicatiemiddelen naar de doelgroep geraken.

Na het kenbaar maken volgt ook de uitvoering van de beslissing:

- particulier aanbod versterken via ondersteuning
- nieuw aanbod organiseren
- kansen faciliteren
- ruimte ter beschikking stellen
- ...

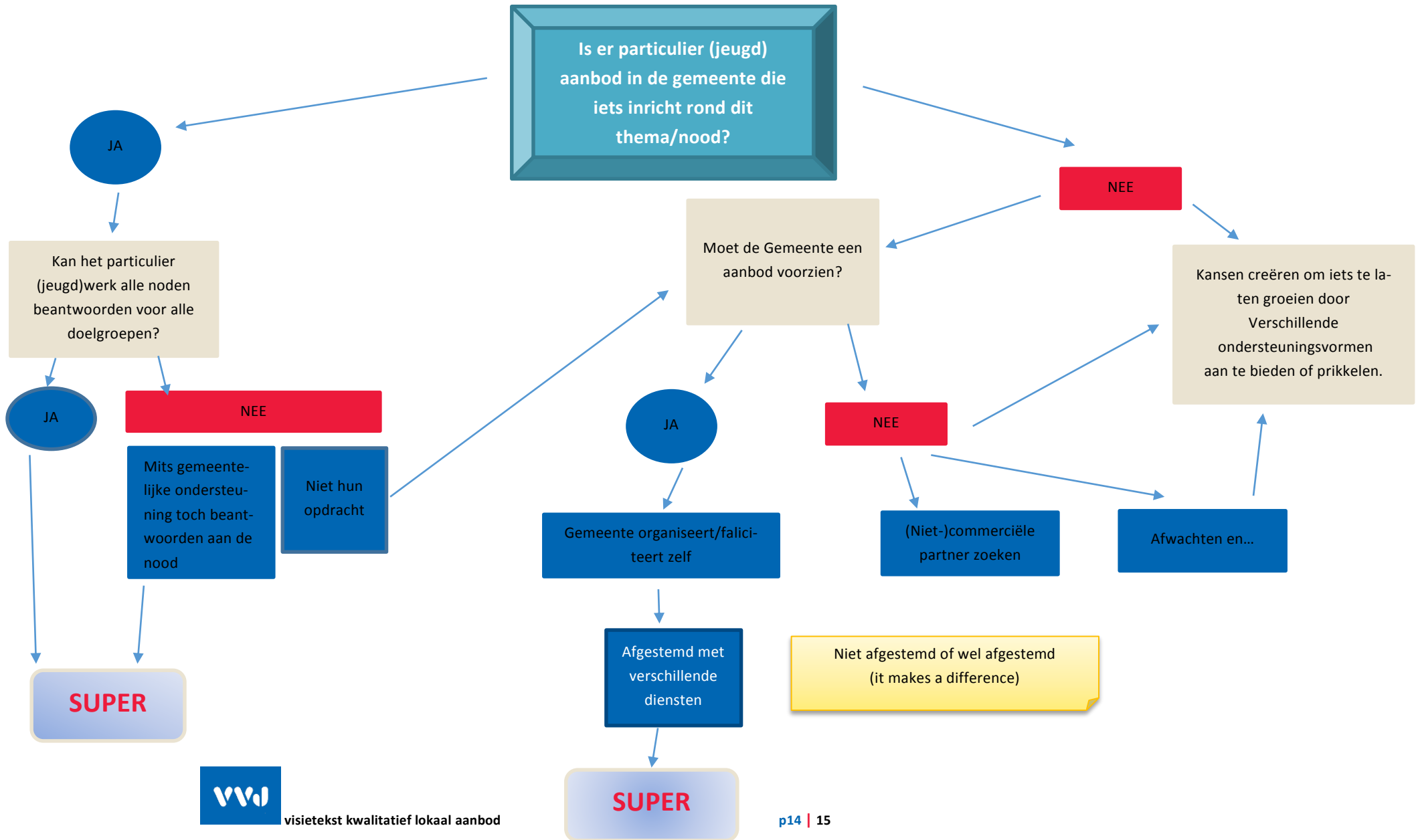
Stap 5: evaluatie

Om te weten of je antwoord op de nood/behoefte/idee, een goed antwoord was moet je dit uiteraard evalueren. Meten is weten ;). Bevraag je deelnemers en je niet-deelnemers. Bevraag ouders. Maak gebruik van je netwerk om te weten of kinderen en jongeren dit een goede oplossing vonden? Evalueer ook je samenwerking met andere diensten. Een eenvoudige swot kan je al ver brengen.

Cyclische Analyse = herhaal de stappen op een regelmatig tijdstip om te bekijken of:

- de noden en behoeften nog steeds dezelfde zijn
- er nieuwe kansen zijn
- er nieuwe organisatoren zijn
- de gemeente nog steeds die koers wil uitvaren
- er nieuwe regelgeving is
- of de matrix nog klopt
- Acties en budgetten herbekeken moeten worden (planningsjaar)

Bijlage: Beslissingsboom

Doorloop de beslissingsboom als volgt.

1. Is er nood, behoefte, idee of wil je iets extra aanbieden? En je wil hier graag mee aan de slag. Dan is de eerste vraag 'is er particulier (jeugd)aanbod in de gemeente die rond dat thema, invalshoek, doelgroep,.. een aanbod heeft?'

JA: er is jeugdaanbod dat georganiseerd is door een particuliere vereniging

NEE: er is geen jeugdaanbod dat georganiseerd wordt door een particuliere vereniging

2. **JA** er is jeugdaanbod georganiseerd door een particuliere vereniging.

Vangt het particulier jeugdwerk alle noden op voor alle doelgroepen (kinderen, jongeren...)? Dus ook die nieuwe nood?

JA: Super! Blijf deze werking goed in de gaten houden en ondersteun hen waar nodig. Onderhoud ook goede contacten zodat jij als eerste op de hoogte bent van mogelijke wijzigingen in hun programma die het hele plaatje er anders kunnen doen uitzien. Werk zeker je datamatrix bij.

NEE:

- Mits extra ondersteuning (logistiek, financieel of inhoudelijk) van de gemeente zou de vereniging dit wel kunnen? Creëer ruimte en kansen voor verenigingen om dit effectief te realiseren. => super
- Het kan zijn dat het niet binnen de werking van de vereniging past om invulling te geven aan gevonden nood of behoefte van kinderen en jongeren. Bv. Stel dat er in de gemeente geen aanbod is voor tieners. Het is niet voor elke jeugdvereniging, van welk type dan ook, mogelijk om zomaar dit soort uitbreiding van hun werking te doen.

Waarom deze stappen?

Als er bestaand particulier jeugdwerk een aanbod heeft in de gemeente dan hoef je er als gemeente geen aanbod naast te plaatsen als dit hetzelfde doel nastreeft of dezelfde doelgroep beoogt. Vaak wordt het particulier jeugdwerk ondersteund (financieel, voordeeltarief, gebouwen...) door het gemeentebestuur. Eenzelfde soort aanbod door de gemeente organiseren (met hetzelfde doel) zou dan voor concurrentie kunnen zorgen.

Een afweging die je wel moet maken heeft betrekking op de kwaliteit van het aanbod. Je moet vanuit het gemeentebestuur voor elk aanbod nagaan of de kwaliteit ervan beantwoordt aan de basisprincipes van lokaal jeugdbeleid of aan de visie die je zelf vooropstelt. Samen met de particuliere vereniging kan je dan op zoek gaan naar manieren om de kwaliteit naar een hoger niveau te tillen en de vereniging bijvoorbeeld wat extra ondersteuning te geven.

3. Stel dat je geen particulier jeugdwerk hebt dat iets organiseert of er is particulier jeugdwerk dat niet alle doelgroepen bereikt of alle doelstellingen invult. Dan zijn er 3 keuzemogelijkheden:

- Het gemeentebestuur organiseert zelf een aanbod. (a)
- Je zoekt een commerciële of niet-commerciële partner die het aanbod voor jou organiseert.
- Je kiest als gemeente niet in te gaan op de nood.

3a) De gemeente organiseert zelf een aanbod

- Verschillende diensten bekijken de programmatie samen, stemmen die af op elkaar of zetten samen een aanbod op.

VVJ gelooft erin dat je enkel een goed afgestemd en uitgebalanceerd lokaal jeugdaanbod kan bekomen door met verschillende (vrijtijds)diensten samen te werken en af te stemmen. Om te voorkomen dat jeugd steeds als eiland wordt benaderd moeten er bruggen naar andere diensten geslagen worden. En dit zeker op vlak van lokaal jeugdaanbod.

